

046503

Ahe 208/95
B 15408UNIVERSITETET I BERGEN
Arkeologisk institutt

Jnr. 1333 Dato: 24/10-94

MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE**Kulturavdelinga**

INNBERETNING OM UTGRAVNING

Innberetning v/	Lars Erik Narmo	Innberetningsdato	11.3.1994	Jnr.	
Gardsnavn	Skuset	Gnr.	66	Bnr.	1
Kommune	Norrdal				
Ang.	Utgravning av strukturer under flat mark på Skuset i Eidsdal i forbindelse med reguleringsplan Rv 58			Dato	28.8 - 1.9 1992
	Oppskredfonna - Berge, Norrdal kommune				

Innledning

Rapporten omhandler utgravning av strukturer som ble påvist/registrert ved maskinell flateavdekking 7. - 9. juni 1992 (jfr. rapport v/Narmo 18.8.1992). Strukturene ble frigitt av Historisk Museum. Kulturavdelingen v/Lars Erik Narmo påtok seg ansvaret for utgravning av strukturene. Dette p.g.a. kapasitetsproblemer ved Historisk Museum samt at utgravningen hastet om vegprosjektet (utvidelse av Rv 58) ikke skulle stoppe helt. Utgravningen ble foretatt i perioden 28. august - 1. september 1992.

Botaniker Mons Kvamme v/Botanisk institutt, universitetet i Bergen, foretok pollenanalyse av et åkerprofil på utgravningsfeltet for evt. avklaring av om dette delvis bestod av fossilt åkerlag. Det foreligger egen rapport fra denne delen av undersøkelsen (jfr. rapport v/Mons Kvamme - "Pollenanalyse av jordprøver fra 3 lokaliteter på Sunnmøre" - udatert). Mons Kvammes analyse utgjør et eget selvstendig bidrag, men hans resultater vil bli vurdert i forhold til utgravningsresultatene.

Utgravningen av strukturene*Generelt*

Beliggelsen av strukturene fremgår av planskissen 1:100 utarbeidet ved første gangs registrering (jfr Narmo 18.8.). Planskissen, "noe" modifisert vedlegges denne rapporten.

Utgravningsfeltet var avdekket ved den maskinelle registreringen i juni. Utgravningen ble derfor konsentrert om de tre strukturene som var påvist tidligere (struktur 1 - 3 i rapporten 18.8). Mons Kvamme undersøkte "struktur" 4, d.v.s den mulige fossile åkerhorisonten).

Etter registreringen ble strukturene 1 - 3 alle tolket som sannsynlige kokegroper. Denne tolkningen beholdes etter utgravning for struktur 1, d.v.s. kokegrop med dverg. M.h.t. struktur 2 var denne vesentlig forskjellig fra struktur 1. Den tolkes etter utgravningen som et steinsatt ildsted. Struktur 3 var såpass ødelagt/påvirket av dyrking at den ikke ble nærmere dokumentert ved utgravningen.

Ved utgravningen ble det funnet flere kvartsittavslag fra "sein steinbrukende tid" over steinlaget i struktur 1 og rett sør for denne strukturen. Funnene rett sør for struktur 1 lå utvasket i overflaten av steril undergrunn etter flatgravningen med maskin i forbindelse med registreringen. Kvartsittavslag ble ikke observert ved registreringen, men funn fra steinbrukende må da være fjernet.

Struktur 1

Jeg karakteriserer strukturen som kokegrop med dverg fordi den består av en tilnærmet oval kokegrop orientert Ø-V med mål ca 2,1 x 1,3 m og en mindre grop inntil østre kant av kokegropa. Denne gropa, som måler ca 0,6 x 0,4, karakteriseres som dverg (jfr. detaljplan).

Struktur 1 var klart påvirket av dyrkningen. Dette fremgår av plantegningen der den skjorbrente steinpakningen i østre halvdel av kokegropa i stor grad var fjernet. Dybden i strukturen (snittet langs midaksen i lengderetningen Ø-V) var 4 - 7 cm i vestre halvdel av kokegropa. I østre halvdel av kokegropa var dybden derimot jevnt over 13 cm, men også her var den opprinnelige dybden i strukturen påvirket av dyrkningen. Den største målte dyben i gropa var 20 cm. Kokegropa må derfor minst ha vært gravet 20 cm ned i undergrunnen. Dvergens største dybde var 10 cm, og her var steinpakningen i større grad "upåvirket" av dyrkningen. D.v.s. at kokegropas dybde har vært noe i overkant av 20 cm, mens dvergen kun har vært i overkant av 10 cm dyp.

Den skjorbrente steinpakningen lå stort sett i et lag, men det er tendenser til at pakningen i kokegropa opprinnelig kan ha bestått av to lag skjorbrente stein. Steinpakningen lå over et brunt kullblandet jordlag, stedvis som konsentrert kullag. Den opprinnelige stratigrafien i gropa, d.v.s. markert kullag under skjorbrent steinpakning, var kun stedvis bevart. Stratigrafien i gropa må være omrotet ved siste gangs bruk.

Det ble tatt kullprøve for C-14 datering fra hele SØ-kvadrant av kokegropa (ca 80 x 60 cm stort område), der kullet ble tatt fra bunnen av gropa.

Med kokegrop mener jeg en nedgravet grop der den opprinnelige stratigrafien har vært et (eller to) skjorbrente steinlag over kullaget mot bunnen av gropa. Selv om kokegropa struktur 1 er påvirket av dyrkning og aktivitet i forbindelse med siste gangs bruk, foreligger såpass mange rester av opprinnelig stratigrafi at tolkning som kokegrop synes rimelig sikker. Dverg, er et nytt begrep, som jeg har benyttet på strukturer fra et felt med kokegroper på Leikvin i Sunndal kommune. Her forekom dverger enkeltvis eller inntil kokegroper, kant i kant med kokegropa, i forlengelsen av lengderetningen på denne. Dvergene har klare likhetstrekk med kokegroper, d.v.s. innhold av kull og skjorbrent stein. De er imidlertid mindre og mere diffust nedgravde enn kokegropene. På Leikvin var dessuten en markert forskjell at skjorbrente stein og kull lå blandet sammen i et lag, og ikke som adskilte lag (dette kan skyldes tilfeldigheter ved bevaringsforholdene). Det er mulig at andre ville benevnt dvergene som ildsteder - enkle og diffust nedgravde. Ildsted er imidlertid et svært vidt begrep.

Jeg har foreløpig ikke noe godt forslag til tolkning av funksjon, bortsett fra at dverger og kokegroper må ha hatt en "beslektet" men forskjellig funksjon i mattilberedningen. Fordi kokegroper og dverger også forekommer enkeltvis (Leikvin i Sunndal er et eksempel) viser at de to strukturtypene også kunne brukes uavhengig av hverandre.

Struktur 2

Strukturen var en steinforet grop, der alle stein var varmepåvirkede/skjorbrente. Gropa måler 80 x 70 cm, med lengderetningen orientert NØ-SV. Formen på gropa kan synes oval, men trekk ved gropa indikerer at den opprinnelig kan ha vært rektangulær (jfr detaljplan).

Steinforingen i gropa var noe ødelagt, men av hva som lå inntakt var det tydelig at den opprinnelig hadde bestått av en tett pakning av stein i bunnen med et jevnt plant nivå, der denne steinpakningen var "låst" med kantstående stein langs sidene. Dette fremgår særlig tydelig ved å studere NV side av strukturen på detaljplanen. Dybden på strukturen ble ikke målt, men denne fremgår omtrentlig av vedlagte foto av snittet gjennom strukturen, d.v.s. 10 - 15 cm.

Jeg tolker struktur 2 som et steinforet ildsted.

Struktur 3

Strukturen var kun bevart som et steinlag i en diffus nedskjæring (helt ødelagt av dyrkingen). Av størrelse og form kan struktur 3 være forenlig med tolkning som bevart bunnlag av et steinforet ilsted som struktur 2. Jeg kan likevel ikke se bort fra at strukturen representerer en enkeltliggende dverg.

Funn fra sein steinbrukende tid.

Det ble som nevnt ikke gjort noen funn ved den maskinelle registreringen i juni 92. Funnene fra sein steinbrukende tid ble gjort i jordlag over steinpakningen i struktur 1 og på overflaten av utvaskningslaget i et område rett sør for struktur 1 (jfr. omtrentlig avgrensning på plan 1:100).

M.h.t. funnene i området sør for struktur 1 var det her stedvis kullag i overflaten av utvaskningslaget. Dette ble observert ved registreringen, og denne situasjonen lå inntakt ved utgravningen. Den flekkvise karakteren på kullaget skyldes at moderne dyrking har berørt overflaten av utvaskningslaget - der var kullaget borte. At man likevel kan følge kullaget flekkvis over en større flate indikerer at kullaget opprinnelig har hatt en større sammenhengende utbredelse. Funnene fra steinbrukende tid må ha sammenheng med kullaget umiddelbart over utvaskningslaget.

Det flekkvis bevarte kullaget over utvaskningslaget tilsvarer svært sannsynlig lag V - kullhorisonten over utvaskningslaget i åkerprofilen som ble analysert av Mons Kvamme (vide infra). Imidlertid kan ikke det fastslås med sikkerhet sålenge det ikke var mulig å følge laget sammenhengende over hele flaten.

M.h.t. funn over steinpakningen i struktur 1 synes det rimelig sikkert at disse må være samtidige med funnene fra området sør for struktur 1 fordi kvartsitten har ens farge og råstoffkvalitet. Jeg ser ingen grunn til å anta at kokegropa struktur 1 og funnene fra sein steinbrukende tid nødvendigvis behøver å være samtidig. Dette fordi kvartsittavslagene fra struktur 1 ble funnet over steinpakningen, d.v.s. muligheter for redeponering over kokegropa (fra området sør for strukturen) i forbindelse med dyrkingen.

Funn fra området sør for struktur 1:

- 1 avslag av kvartsitt
- 1 flateretusjert piles-spiss av kvartsitt med brukken odd.
- 1 fragment (odden) av flateretusjert piles-spiss av kvartsitt.

Funn fra jordlag over steinpakningen i struktur 1:

- 5 avslag av kvartsitt.
- 1 sannsynlig flateretusjeringsflis.

I utgangspunktet kunne funnene dateres generelt til sein steinbrukende tid, d.v.s. perioden sein-neolittisk tid til første halvdel av førromersk jernalder p.g.a. flateretusjeringsteknikk. De to piles-spissene kan imidlertid datere aktiviteten noe nærmere.

Den ene spissen har rett basis eller tendenser til konveks basis (tverrmålet ved basis er 2,1 cm). Selv om spissen er brukket må den opprinnelig ha hatt en noe avlang trekantet form. Selv om begge spissfragmentene kan karakteriseres som flateretusjerte, ville en bedre beskrivelse av teknikken vært at spissene er avslag med flateretusj langs sidene - spissene er ikke dannet av et flintstykke ved flateretusjering fra to motstående sider. D.v.s. at "flateretusjeringsteknikken" må karakteriseres som grov. Begge spissene må imidlertid likevel karakteriseres som fint tildannede, d.v.s. de har ikke noe grovt eller klumpete preg.

I forhold til funn av Spissene fra Skrivarhellaren i Årdal er den nærmeste parallellen spiss merket 433 eller 434 på fig. 16, s 48 (C.Prescott 1991: Kulturhistoriske undersøkelser i Skrivarhellaren) Disse er fra hovedlag IV. Disse daterer han til bronsealderen, og da yngre enn EBA (ibid :47). M.h.t. spissenes typologiske utvikling passer karakteristikken av midtre- og sene kontekster innenfor sein-steinbrukende tid (LLP) best med de morfologiske trekk på spissene fra Skuset (ibid:45). Jeg antar derfor at dateringen av spissene er yngre bronsealder/første halvdel av førromersk jernalder.

Funnene av et oddfragment og en spiss med brukken odd viser at man har skiftet brukte piles-spisser på denne lokaliteten. Avslagene skriver seg sannsynligvis fra tildanningen av nye piles-spisser. Hvorvidt funnene representerer opphold av kort eller lang varighet er vanskelig å vurdere p.g.a. dyrkingen (funn blandet i moderne åkerlag?), samt at funnene ble gjort først etter maskinell flateavdekking. Imidlertid er det relativt lite sannsynlig at større mengder tilvirkningsavfall ville ha unngått oppmerksomhet ved den maskinelle registreringen. Overflaten ble tross alt fremrenset med krafse og graveskje. Jeg antar derfor at funnene representerer et relativt kortvarig opphold. Et annet forhold som indikerer kortvarig

opphold/aktivitet er ens råstoffkvalitet. Langtidsopphold eller mange gjentatte opphold burde resultert i råstoffvariasjon.

Struktur 4

Struktur 4 tilsvarer åkerhorisonten der det ble tatt ut pollenprøver av Mons Kvamme. Denne representerer sannsynligvis en situasjon med større utbredelse i plan, men at situasjonen kun var bevart i et begrenset område p.g.a. den moderne dyrkningen.

Hensikten med undersøkelsen var å klarlegge om det underste laget i horisonten d.v.s. niv 30 - 50 representerte et fossilt åkerlag og om overliggende lag mellom 26 - 30 cm representerte en brakkleggingsfase i dyrkningen forut for dannelsen av det moderne åkerlaget (jfr min beskrivelse av profilen 18.8.92).

Jeg henviser i det videre til rapporten ved Mons Kvamme der hans beskrivelse av lagfølgen er:

Moderne åkerlag	0 - 25 cm	I
Mørk, humøs sand	26 - 28 cm	II
Brunlig sand	28 - 29 cm	III
Gråbrun trekullholdig lag med humøs sand	30 - 39 cm	IV
Massivt trekullag	40 - 43 cm	V
Gråhvitt utvaskningslag	44 -	VI (steril).

M.h.t. min beskrivelse av samme profil i rapport 18.8 gjelder at Kvamme har delt torv/humuslaget, niv 26 - 30 i to lag (lag II og III).

Bortsett fra lag V, som sannsynligvis tilsvarer laget med funn fra sein-steinbrukende tid - ble det funnet kornpollen i alle lagene. D.v.s. at hypotesen om et fossilt åkerlag eldre enn den moderne dyrkningen synes klart bekreftet for lag III. Imidlertid er hypotesen om brakkleggingsfasen på grunnlag av lag III og II, svekket ved at Kvamme også fant kornpollen i disse lagene. Kvamme påpeker imidlertid at forekomsten av kornpollen i lag II og III er mindre markert enn i lag IV. Han åpner for at kornpollenet i lag II og III kan skyldes sekundært pollen fra lag I, d.v.s. i forbindelse med den moderne dyrkningen. I.flg. Kvamme er dette en realistisk feilkilde og han ser derfor ikke bort fra at lag II og III kan representere en brakkleggingsfase.

Sammenfattende tolkning.

I hovedsak er det spor etter 4 forskjellige aktiviteter på det utgravde feltet.

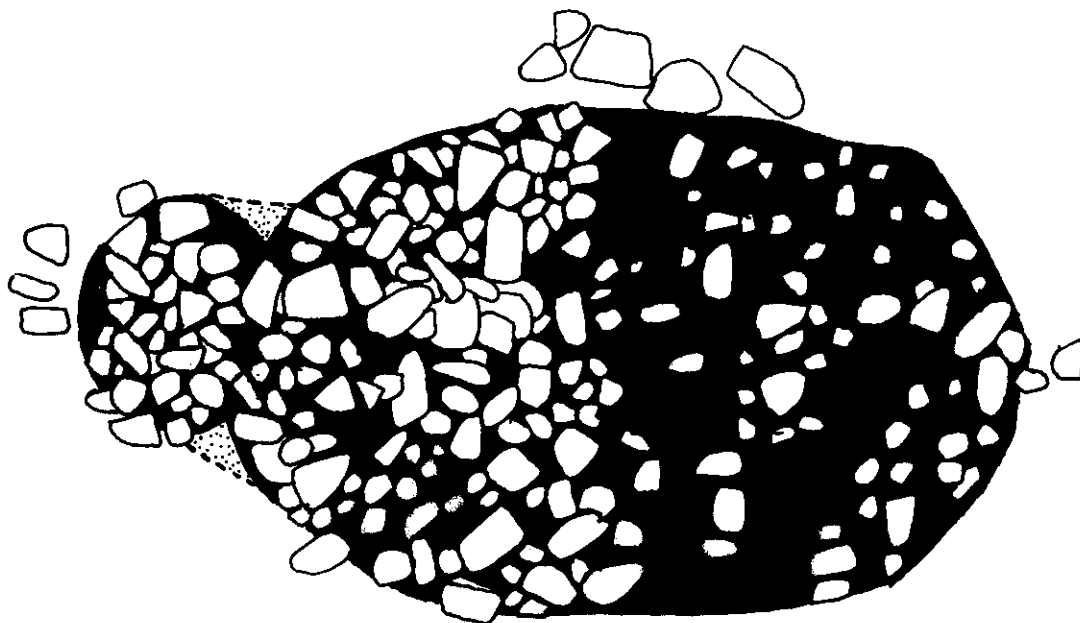
1. "Boplass" fra sein-steinbrukende tid, sannsynligvis boplass av kort varighet/få opphold. Denne aktiviteten skriver seg sannsynligvis fra YBA eller første halvdel av FRJA.
2. Dyrkningsaktivitet (fossil), sannsynligvis fra forhistorisk tid yngre enn boplassmaterialet fra sein-steinbrukende tid.
3. Koke- og ildstedsaktivitet, som p.g.a. av generell datering av kokegroper neppe er yngre enn eldre jernalder. Det vil bli foretatt en C-14 datering som kan definere alderen.
4. Moderne dyrkning.

Kokegroper er i noen grad funnet på boplasser fra sein-steinbrukende tid (jfr. Nyset-Steggjevassdraget). Det er derfor mulig at de to aktivitetene 1. og 3. er samtidige. Imidlertid antar jeg på grunnlag av forekomsten av kokegrope med dverg at denne sannsynligvis skriver seg fra perioden romertid/folkevandringstid. Hvis dette er riktig er det større mulighet for at ildsteds/kokegropaktiviteten har sammenheng med det fossile åkerlaget, d.v.s. etablert gårdsdrift med faste åkre på Skuset. Hva som er mest sannsynlig kan avklares videre med C-14 dateringen.

SKUSET, Gnr. 66, Bnr. 1
Eidsdal kommune

Utgravet og oppmålt av
Lars Erik Narmo 28. aug - 1. sept 1992.

Struktur 1
(kokegrop med dverg)

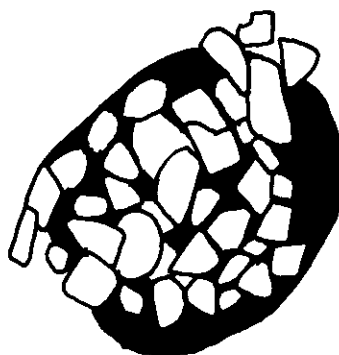

Brun kullblandet jord

Diffus, men mulig avgrensning av strukturen

Struktur 2
(ildsted)

Svart kullblandet jord

0

1 Meter

L. E. Narmo 92/93

MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE KULTURAVDELINGA FYLKESKONSERVATOREN

KOMM.NR. KOMMUNE NAMN

EIDSDAL, NORDDAL K.

STAD

G.NR.

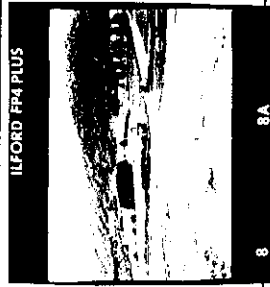
66/1

GARDSNAMN

SKOSET

FILM NR.

119/92

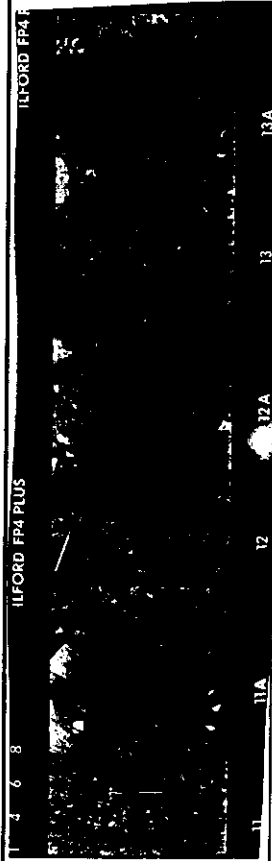
Overblik av utvanningssystemet ved krossen og spjeldan Ålaset i anleggsområdet

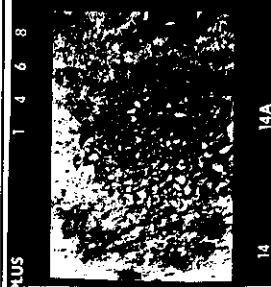
Utvanningssystemet med betongrettet skjøtebrett.

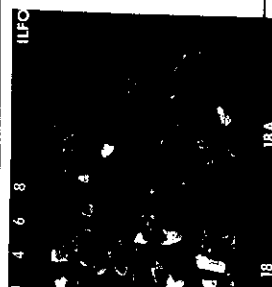
Gården Skuset med åkerareal rett V for utvanningssystemet. Grensetonen for i området ved gården og nedover åkren.

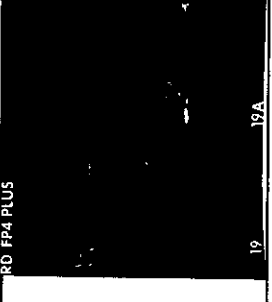
Skuletur 1 (kolegraf) Under fremrensning.

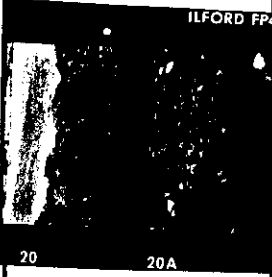
Skuletur 1 (kolegraf) fremrenset

Skuletur 1 Detalj av overgangen holugrop-dyng.

Overblik Skuletur 1

Overblik Skuletur 1

Foto: Lars E. Naamo, Sp. opp. Naamo 11.3.94.

MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE KULTURAVDELINGA FYLKESKONSERVATOREN

KOMM.NR. Birdal, Norddal kom. STAD Skuset G.NR. 66/1 GARDSNAMN Skuset FILM NR. 119/92

119/92

Strøket 1
(Koleprop)
snittet

119/92

Strøket 2
(ildsted)
Under
preservering.

119/92

Strøket 2
(ildsted)
Steinplinten
felles fremstøt.

119/92

Strøket 2
(snittet.)

Foto av Erik Næmo, 8. februar 1992

MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE KULTURAVDELINGA FYLKESKONSERVATOREN

KOMM.NR. KOMMUNE NAMN

NOEDDAL

STAD

Eidsdal

G.NR.

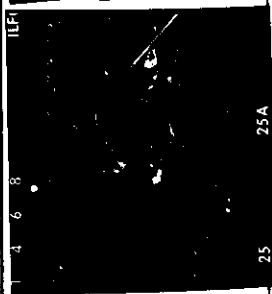
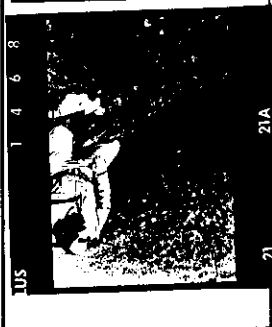
66/1

GARDSNAMN

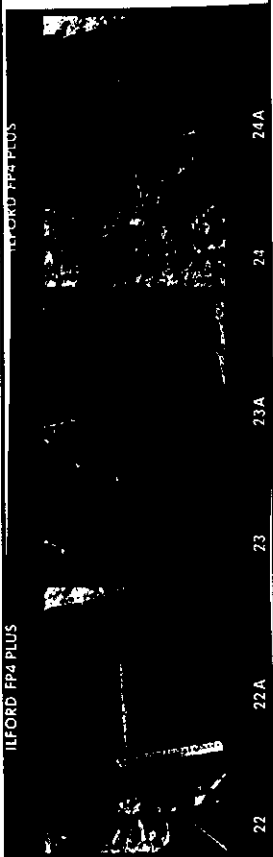
SKOSET

FILM NR.

119/92

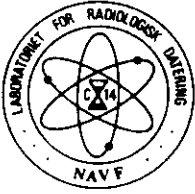

Botanisk
Kons. krønne
v/ hist. mus. i
Birken før
ut pollenapparat
(i år genopp)

Fotografi
av stedsstedet
for pollenapparat
i år bestemmelse
av protokoll fra
planvisningen 1:100.

119/92

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: Fakultet for fysikk og matematikk, Sem Sælandsv. 5
7034 Trondheim, tlf. 07 59 33 10

DATERINGSRAPPORT

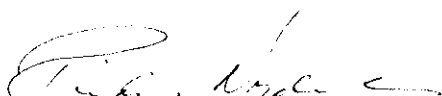
Oppdragsgiver: Narmo, Lars E.
Kulturavdelinga
Møre og Romsdal Fylkeskommune

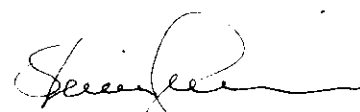
DF-2544

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	^{14}C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
T-11263	Skuset 66/1, Str. 1 Eidsdal, Norddal Møre og Romsdal	Trekull	5.0 g	1475 ± 65	AD545-650	-26.1*
T-11264	Leikvin 41, Str. 4b Kirkegården, Sunndal Møre og Romsdal	Trekull Furu	5.0 g	2840 ± 85	BC1120-900	-26.1*
T-11265	Leikvin 41, Str. 14 Kirkegården, Sunndal Møre og Romsdal	Trekull Bjørk	5.0 g	1735 ± 75	AD235-410	-26.1*
T-11266	Leikvin 41, Str. 19a Kirkegården, Sunndal Møre og Romsdal	Trekull Bjørk	6.0 g	1680 ± 70	AD260-435	-26.1*
T-11267	Leikvin 41, Str. 22b Kirkegården, Sunndal Møre og Romsdal	Trekull Bjørk	1.6 g	1575 ± 80	AD415-600	-26.1*

Dato: 28 APR 1994

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Reidar Nydal

Steinar Gulliksen

ENG/GRASMARK

Telefon stolpe

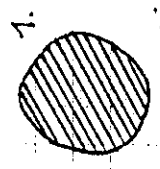

Graffiti, nyere tid.

EIDSDAL →

Påvist område for tidligere funn av flatmarksgrav.

ENG/GRASMARK

OMRÅDE MED FUNN
FØR SEIN
STEINBRUKENDE
TID, (MULTEINLIG AVAR)

GRASMARK MED DEJONERT ÅKERLAG FRA MÅSINUTGRAVNINGEN.

EKSISTERENDE RIKSVEG 58

ENG/GRASMARK

Forklaring av steinforet på utgravningsfeltet

1. KOKEROP MED DVERG

2. STEINFORET I LUSTED

3. STEINFORET I LUSTED? / DVERG?